

RP 131/2022 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 a § i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar ändras så, att den också tillämpas på arbetstagare och tjänstemän som är anställda hos välfärdsområdena och välfärdssammanslutningarna. Regeringens proposition hänför sig till lagstiftningen om inrättandet av välfärdsområden och ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt till de ändringar som den propositionen medför i annan lagstiftning.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
3 Målsättning	4
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	4
5 Remissvar	5
6 Ikraftträdande.....	5
7 Förhållande till andra propositioner och till grundlagen.....	5
LAGFÖRSLAG	6
Lag om ändring av 1 a § i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar	6
BILAGA	7
PARALLELLTEXT	7
Lag om ändring av 1 a § i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar	7

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen trädde huvudsakligen i kraft den 1 juli 2021.

Ansvar för ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet överförs till välfärdsområdena den 1 januari 2023. I reformen bildades det i Finland 21 välfärdsområden som tar över de uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som kommunerna för närvarande ansvarar för. Överföringen från kommuner och samkommuner till välfärdsområden och välfärdssammanslutningar av uppgifter inom social- och hälsovård och räddningsväsende och av därmed sammanhängande personal ska betraktas som överlåtelse av rörelse. Helsingfors stad och Åland sörjer inom sitt område för ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Till den som är anställd hos en kommun eller samkommun och som åtalas för felaktigt förfarande i tjänsteutövning eller i arbetet eller som avkrävs ersättning på grund av sådant förfarande betalas, om yrkandena förkastats, det belopp som honom eller henne genom domstolsutslag har tilldömts i rättegångskostnader. Också anställda inom välfärdsområdena och välfärdssammanslutningarna ska ha motsvarande rätt. Detta kräver en ändring av lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar.

Det är fråga om en teknisk ändring i lagen och i övrigt är det inte nödvändigt att ändra de grunder som anges i lagen.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss från den 27 maj till den 15 juli 2022 i den offentliga utlåtandetjänsten.

Även andra hade tillfälle att yttra sig om utkastet. Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM065:00/2021>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar trädde i kraft den 1 februari 1984 (21/1984). Enligt kommunallagen har de tidigare kommunalförbunden ersatts med samkommuner och till den lagen fogades en bestämmelse enligt vilken bestämmelserna om kommunalförbund i denna lag på motsvarande sätt ska tillämpas på samkommuner (1 a § 5.4.2002/266).

Den som är anställd hos en kommun eller samkommun kan i sina tjänste- eller arbetsuppdrag bli utsatt för brott och då kan hans eller hennes rättegångskostnader under vissa förutsättningar bekostas av det offentliga samfundets medel.

Den som är anställd hos en kommun eller samkommun kan åtalas för felaktigt förfarande vid tjänsteutövningen eller i arbetet eller yrkas på ersättning för ett sådant förfarande. Om yrkan- dena förkastas, betalas till honom eller henne på ansökan av arbetsgivarens medel de rättegångs- kostnader som dömts ut. Det är skäligt att den anställda inte ska behöva bära förlusten på grund av en ogrundad rättegång. Även om motparten har ålagts att betala rättegångskostnaderna, finns det situationer där de inte kan drivas in av motparten och de annars skulle betalas av den an- ställda.

Dessutom ska den som är anställd hos en kommun eller samkommun i vissa fall beviljas befri- else från de avgifter och kostnader som avses i 4 § i rättshjälpslagen (257/2002) och på ansökan förordnas ett rättegångsbiträde.

I den ursprungliga lagpropositionen (1983 rd – RP 102) bedömdes det att antalet sådana rätte- gångar som skulle omfattas av lagen var, och skulle komma att vara, rätt litet och att kostnaderna för dem kommer att vara tämligen små. Utifrån de utredningar som fåtts kan samma bedömning fortfarande göras. Tillämpning av lagen har varit sällsynt. Betalning av ersättningar förutsätter enligt lagen att ett åtal eller ett ersättningsyrkande som riktats mot en anställd hos kommunen eller samkommunen, och i fortsättningen mot en anställd hos välfärdsområdet eller välfärds- sammanslutningen, har förkastats. I många fall ersätts den anställdas rättegångskostnader också från andra källor, t.ex. från fackförbundets rättsskyddsförsäkringar.

3 Målsättning

Sammanlagt cirka 212 500 personer arbetar med uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet. Genom överlåtelse av rörelse överförs cirka 172 900 personer från 332 kom- muner eller samkommuner till välfärdsområdena. Cirka 209 600 anställda blir kvar inom kom- munerna och samkommunerna. Den personal som överförs får genom lagändringen samma ställning som kommunernas och samkommunernas tjänstemän och arbetstagare när det gäller ersättande av rättegångskostnader.

4 Förslagen och deras konsekvenser

Den gällande lagen ska efter att ändringen trätt i kraft tillämpas förutom på kommuner och samkommuner även på välfärdsområden och välfärdssammanslutningar. Propositionen inver- kar på ställningen för och likabehandlingen av den personal som övergår i anställning hos väl- färdsområdena och välfärdssammanslutningarna i förhållande till den personal som blir kvar i anställning hos kommunen eller samkommunen. De lagstadgade rättigheterna för personalen att få ersättning för vissa kostnader ska kvarstå efter bytet av arbetsgivare.

Den föreslagna ändringen bedöms inte ha några självständiga ekonomiska konsekvenser.

Det finns ingen täckande statistik över de kostnader som lagen medfört. Dock kan det på basis av uppgifter som samlats in från olika kommuner och samkommuner fortfarande uppskattas att kostnaderna är ringa och att lagen tillämpas sällan. Exempelvis Helsingfors stad, som är den största arbetsgivaren, meddelade att de direkta ekonomiska konsekvenserna är mycket små. I två fall hade staden åren 2019–2021 betalat sammanlagt 9 300 euro i ifrågavarande kostnader. Ett antal andra kommuner och samkommuner som svarade på en slumpmässigt riktad enkät meddelade att sådana kostnader som avses i lagen i fråga inte har behövt ersättas åtminstone under de senaste 10 åren.

De ekonomiska konsekvenserna har inte varit betydande och det kan inte bedömas att de skulle ändras till följd av lagändringen. Vårdsområdenas verksamhet baserar sig i huvudsak på statlig finansiering som har allmän täckning. Finansieringen fördelas mellan varje vårdsområde på basis av kalkylmässiga faktorer som beskriver invånarnas servicebehov och omständigheterna i fråga om social- och hälsovården och räddningsväsendet. Grunden för finansieringsanalysen utgörs av de kostnader som överförs från kommunerna (enligt nivån för 2022), och de kan bedömas täcka också de kostnader som föranleds av denna lag.

Den föreslagna ändringen har inga konsekvenser för medborgarna.

5 Remissvar

Av de remissinstanser som svarade på begäran om utlåtande hade fyra instanser inget att yttra i ärendet. I tre yttranden ansågs det att propositionen kan understödvas och att den är motiverad med tanke på likabehandlingen av de anställda. De ekonomiska konsekvenserna av propositionen bedömdes vara relativt små.

Ålands landskapsregering ansåg att lagförslaget inte ska tillämpas på Åland eftersom de frågor som gäller kommunernas skyldigheter hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapet ansåg det dock vara viktigt att det även i fortsättningen ska ha möjlighet att lämna utlåtanden när uppgifter överförs från kommunerna till vårdsområdena.

6 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

7 Förhållande till andra propositioner och till grundlagen

Propositionen har samband med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagstiftningen om social- och hälsovården och räddningsväsendet samt av vissa andra lagar med anledning av lagstiftningen om inrättande av vårdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet (RP 56/2021 rd).

I propositionen föreslås inga sådana ändringar som skulle medföra att den inte kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 1 a § i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar (21/1984) 1 a §, sådan den lyder i lag 266/2002, som följer:

1 a §

Vad som i denna lag föreskrivs om kommunalförbund ska också tillämpas på samkommuner, välfärdsområden och välfärdssammanslutningar.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 15 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Lag

om ändring av 1 a § i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning av kommuns eller kommunalförbunds medel till dem som är anställda hos kommunen eller kommunalförbundet för kostnader för vissa rättegångar (21/1984) 1 a §, sådan den lyder i lag 266/2002, som följer:

Gällande lydelse

1 a §
Vad som i denna lag bestäms om kommunalförbund skall på motsvarande sätt tillämpas på samkommuner.

Föreslagen lydelse

1 a §
Vad som i denna lag föreskrivs om kommunalförbund ska också tillämpas på samkommuner, *välårsområden och välårs-sammanslutningar*.

Denna lag träder i kraft den 20 .